

דֹרֵשׁ מִ"אַרְמֵי אֲבִד אָבִי"

משנה כתב יד קאופמן פסחים י:ד

מזגו לו כוס שיני, וכן הבן שואל. אם אין דעת בבן, אביו מלמדו: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? שבכל הלילות אין אנו מטבילים אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים; שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, הלילה הזה כולו מצה; שבכל הלילות אנו אוכלים בשר צלי שלוק ומבושל, הלילה הזה כולו צלי." לפי דעתו שלבן אביו מלמדו.

מִתְחִיל בְּגִנוּת וּמְסִיִּים בְּשִׁבְחָה,

וְדֹרֵשׁ מִ"אַרְמֵי אֲבִד אָבִי, עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר כָּל הַפְּרָשָׁה.

Begin with disgrace and conclude with praise.

And he expounds from the passage: "Arami Oved Avi" until the end of that section

דברים כו, א-יא

...אַרְמֵי אֲבִד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגְדַּל שָׁם בְּמִתֵּי מֵעֵט וַיְהִי-שָׁם לְגֹי גְדוֹל עַצוֹם וְרָב:

וַיִּדְעוּ אֲתָנּוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה:

וַנִּצְעַק אֶל-ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת-קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת-עֲנִינוּ וְאֶת-עֲמַלְנוּ וְאֶת-לַחְצֵנוּ:

וַיִּצְאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה וּבְמַרְא גְדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים:

- ...My father was a wandering Aramean, and he went down into Egypt, and lived there, few in number;
 - and he became there a nation, great, mighty, and populous.
- The Egyptians dealt ill with us, and afflicted us, and laid on us hard bondage.
- And we cried to Hashem, the God of our fathers, and Hashem heard our voice,
 - and saw our affliction, and our toil, and our oppression.
- And Hashem brought us forth out of Egypt with a mighty hand, and with an outstretched arm,
 - and with great terror, and with signs, and with wonders.

(1) צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה הרשע לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר ארמי אובד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב,

- א. וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור
- ב. ויגר שם מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור שם שנאמר ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבוד הרעב בארץ כנען ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן.
- ג. במתי מעט, כמו שנאמר בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרוב.
- ד. ויהי שם לגוי, מלמד שהיו ישראל מצויינין שם,
- ה. גדול ועצום כמו שנאמר ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם.
- ו. ורב, כמו שנאמר רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים שדים נכוננו ושערך צמח ואת ערום ועריה.

Go out and learn from what Lavan the Aramean sought to do to our father Yaakov, for Pharaoh decreed only against the boys and **Lavan sought to uproot all**...as it says, "Arami Oved Avi..."

- "And he descended to Egypt" – **forced by the word (of God)**.
- "And he lived there as a transient" – **this teaches that our father Yaakov did not come down to permanently settle in Egypt**, rather to live there as a transient, as it says, "And they said to Pharaoh, we have come to live temporarily in the land, for there is no pasture for the flocks of your servants, for the famine is heavy in the land of Canaan. And now, please let your servants dwell in the land of Goshen".
- "Few in number" – as it says, "With seventy souls did your fathers descend to Egypt, and now, God, to you The Omnipotent, has made you as abundant as the stars in heaven".
- "And he became there a nation" – **this teaches that they were outstanding there**.
- "Great, robust" – as it says, "And the Children of Israel were fruitful, and they teemed, and multiplied, and became very, very robust, and the land was filled with them".
- "And flourishing" – as it says, "I made you proliferate like the flora of the field and you flourished and matured and became charming; your breasts formed and your hair sprouted, and you were naked and bare" (Yechezkel 16:6). "And I passed over you and I saw you wallowing in your blood, and I said to you, 'By your blood you shall live!' and I said to you, 'By your blood you shall live!'"

(2) וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה,

- א. וירעו אותנו המצרים כמו שנאמר הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ .
- ב. ויענונו, כמו שנאמר וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתוס ואת רעמסס.
- ג. ויתנו עלינו עבודה קשה, כמו שנאמר ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך.

"And the Egyptians demonized us and they oppressed us and they gave upon us grueling labor"

- "And the Egyptians demonized us" – as it says, "Let us deal cleverly with it, lest it increase, and if there occurs a war, it, too, will join our enemies and fight against us and rise up out of their land" .
- "And they oppressed us" – as it says, "And they put taskmasters upon it so as to oppress them with their burdens; and it built storage cities for Pharaoh, Pithom and Raamses"
- "And they gave upon us grueling labor" – as it says, "And Egypt enslaved the Children of Israel with crushing labor"

(3) ונצעק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קולנו וירא את עניינו ואת עמלינו ואת לחצינו

- א. ונצעק אל ה' אלהי אבותינו כמו שנאמר ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה.
- ב. וישמע ה' את קולנו, כמו שנאמר וישמע אלהים את נאקתם ויזכור אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב.
- ג. וירא את עניינו, זו פרישות דרך ארץ, כמו שנאמר וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים.
- ד. ואת עמלינו, אלו הבנים, כמו שנאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון.
- ה. ואת לחצינו, זה הדוחק כמו שנאמר וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם.

"And we cried out to God, The Omnipotent of our fathers, and God listened to our voice and saw our oppression, and our toil, and our stress".

- "And we cried out to God, The Omnipotent of our fathers" – as it says, "And it was in those many days, and the king of Egypt died, and the Children of Israel groaned from the work, and they screamed out; and their plea went up to The Omnipotent from the work"
- "And God listened to our voice" – as it says, "And The Omnipotent listened to their moaning, and The Omnipotent remembered His covenant with Avraham, with Yitzchak, and with Yaakov"
- "And He saw our oppression" – **this is abstinence from the way of the world**, as it says, "And The Omnipotent saw the Children of Israel, and The Omnipotent knew"
- "And our toil" – **these are the sons**, as it says, "Every son that is born shall be cast to the river, and every daughter you shall keep alive"
- "And our stress" – **this is the pressure**, as it says, "And also have I seen the pressure with which the Egyptians are pressing them"

- (4) ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדול ובאותות ובמפתים.
- א. ויוציאנו ה' ממצרים, לא על ידי מלאך לא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו,
- (i) שנאמר ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'
- (1) ועברתי בארץ מצרים - אני ולא מלאך
 - (2) והכיתי כל בכור בארץ מצרים - אני ולא שרף
 - (3) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - אני ולא השליח
 - (4) אני ה' - אני הוא ולא אחר
- ב. ביד חזקה, זה הדבר, כמו שנאמר הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובעצן דבר כבוד מאד.
- ג. ובזרע נטויה, זו החרב כמו שנאמר וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים.
- ד. ובמרא גדול, זו גלוי שכינה, כמו שנאמר או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרע נטויה ובמוראים גדולים ככל אשר עשה לכם ה' אלהיכם במצרים לעיניך.
- ה. ובאותות, זה המטה, ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות.
- ו. ובמופתים, זה הדם, כמו שנאמר ונתתי מופתים בשמים ובארץ, דם ואש ותמרות עשן.
- ז. דבר אחר, ביד חזקה שמים, ובזרע נטויה שמים, ובמורא גדול שמים, ובאותות שמים, ובמופתים שמים, אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים,
- (i) ואלו הן: דם צפרדע כנים ערוב דבר שחין ברד ארבה חשך מכת בכורות ,
- (ii) רבי יהודה היה נותן בהם סימן דצ"ך עד"ש באח"ב.

And God took us out of Egypt with a mighty hand, and with an outstretched arm, and with a great vision, and with signs, and with miracles”

- “And God took us out of Egypt” – not through an angel, nor through a seraph, nor through the Emissary; rather, The Holy One, may He be blessed, in His glory and on His own, as it says, “And I will traverse the land of Egypt on that night and I will strike down every firstborn in the land of Egypt, from man to animal, and upon all the powers of Egypt I will carry out judgments; I am God”
 - “And I will traverse the land of Egypt on that night” – I and not an angel
 - “and I will strike down every firstborn in the land of Egypt” – I and not a seraph;
 - “and upon all the powers of Egypt I will carry out judgments” – I and not the Emissary;
 - “I am God” – I and none other.
- “With a mighty hand” – this is the pestilence, as it says, “Behold the hand of God will be to your livestock in the field - to the horses, to the donkeys, to the camels, to cattle and to sheep – very heavy pestilence”
- “And with an outstretched arm” – this is the sword, as it says, “And his sword was drawn in his hand, outstretched over Yerushalayim”
- “And with a great vision” – this is the exposure of the Divine Presence, as it says, “Or, has any power ever attempted to come take one nation out from within another nation, with wonders, with signs, and with miracles, and with war, and with a mighty hand and an outstretched arm, and with great visions, as all that God, to you The Omnipotent, has done in Egypt, before your eyes!?”
- “And with signs” – this is the staff, as it says, “And this staff shall you take in your hand – that you will produce with it signs”
- “And miracles” – this is the blood, as it says, “And I will give miracles in the heaven and in the earth – blood and fire and pillars of smoke”
- Another account: “with a mighty hand” – two; “and with an outstretched arm” – two; “and with a great vision” – two; “and with signs” – two; “and with miracles” – two. These (references) are (to) the Ten Plagues that the Holy One, may He be blessed, brought upon the Egyptians in Egypt.
 - And these are they: Blood, Frogs, Lice, Wild Animals, Pestilence, Boils, Hail, Locusts, Darkness, Smiting of the Firstborn.
 - Rabbi Yehudah would give to them an acronym:
DeTZaCh, ADaSh, BeAChaV.

